

«خلاقیت»؛ موتور جستجوی عدالت

طراح و توسعه دهنده تجربه های خلاق شهری

نوید فلاحت

خلاقیت در سطوح مختلف در شهر متجلی می شود؛ گاهی در حرکت های نمایشی یک کودک با توپ چندلایه بروز می کند که عابران را حیرت زده کرده است و گاه در زیرساخت های هوشمندانه ای که مسیر زیستن در شهر را آسان تر و بهتری می کند. با این تفاسیل مفهوم نوآوری شهری، صرفاً نوآوری در ساختار یک شهر نیست؛ نوآوری شهری را باید با مفهومی چون نوآوری اجتماعی همراه دید؛ این دو، فرصتی هستند برای خلاقیت در امر توسعه عدالت. تصور کنید مسئله اصلی چند درصد اهالی یک شهر، بحران ترافیک، ساخت و ساز، محیط زیست و بسیاری از مؤلفه های حیاتی در شهر است؟ بسیار و بسیار.

می توان گفت برای هر مسئله ای راه حلی وجود دارد؛ از همان راه حل های همیشگی که از دل کلی تجربه مدیریتی و جلسات فنی بیرون می آید. مسئله آب رآب شیرین کن ها، مسئله معابر افلان شرکت آسفالت و مسئله فناوری و ارتباطات را هم جمعی از متخصصان پاسخ خواهند داد؛ چه دور چه نزدیک، چه گران و چه بهینه. اما در نوآوری اجتماعی، موضوع جدی تر از احصای مسائل و یافتن پاسخی متقن برای آن هاست. موضوع نوآوری اجتماعی فقط رسیدن به یک محصول دانش بنیان یا فناوری ای پاسخگو نیست؛ موضوع حیاتی تر است و باید به این مسئله جدی تر و ژرف تر نگاه کنیم.

همسویی نوآوری اجتماعی و نوآوری شهری آنجایی شروع می شود که طیفی از شهروندان بدون آنکه در اوقات های فکر شهری یادر هسته اصلی شرکتی بزرگ و در قامت یک پیمانکار قوی و جسور قرار بگیرند، بتوانند راه حلی برای مشکل شهر طراحی کنند. در واقع یکی از جبهه های نوآوری در شهر، ایجاد بستر مشارکت جامعه خلاق در طراحی راه حل های تحقق پذیر است.

نوآوری در شهر، ایجاد بستری خلاق برای مشارکت همگان است، آن چنان که شهر باید «سکوی توزیع عدالت» باشد. در سال های اخیر با به وجود آمدن کارخانه های نوآوری، مراکز نوآوری شهری و اداره ها و تشکلهای مختلف - که مأموریتی در جهت توسعه خلاقیت دارند - اتفاقات مثبتی پیش آمده اما مدیریت شهری باید بداند که نیاز و درخواست شهروندان، فقط رتق و فتق گره های زیستی نیست. تعریف درست تری از توسعه در شهر را می توان در مفهوم عدالت جستجو کرد؛ دیده شدن و شنیده شدن، به همین سادگی، نوآوری و خلاقیت برای پاسخ به نیاز آن هایی است که در قسمت های نزدیک تری به قله خود شکوفایی و خلاقیت هستند. عدالت فقط ایجاد جریان، برای بخش کم برخوردار تر در شهر نیست، بلکه دیدن نیازهای بخش مهمی از جامعه است، حتی اگر به تعداد انگشتان یک دست باشند. مقایسه و تفکری که مساوات را به جای عدالت به جامعه خلاق در شهر قالب می کند، آسیب این روزهای اکوسیستم نوآوری در شهرهاست. خیل عظیم مهاجرت ها، عدم مشارکت طیف هایی از مردم در فرایند سازی های شهری و عدم توسعه هم آفرینی در شهرها، ما حاصل نبود دیپوست زمینه گرا و عدالت در توزیع منابع و امکانات در شهرهاست. نادیده گرفتن یا برنامهنداشتن برای استعدادها، مسیر نوآوری را فقط برای برنده های همیشگی گل باران می کند؛ این هر چه که باشد، مدیریت نوآورانه نیست پس زنده باد خلاقیت و نوآوری که موتور جستجوی عدالت در شهر است.

ارتباط شهر هوشمند با اکوسیستم خلاقیت و نوآوری

در عصر پرشتاب کنونی، کلان شهرهای دنیا با چالش های کم و بیش مشابهی روبه رو هستند که هر کدام از این شهرهای بزرگ برای حل مسائل خود از روش ها و ابتکارات اجرایی متفاوت یا گاه مشابهی استفاده می کنند. زمانی که از مسائل و چالش های شهری سخن به میان می آید، باید به این نکته توجه داشته باشیم که شهرها موجودی زنده و پویا دارند. می توان آن ها را به مثابه یک سیستم یا اکوسیستم در نظر گرفت که از مؤلفه ها و اجزای مختلفی تشکیل شده اند و هر کدام از این اجزا در ارتباط متقابل با یکدیگر و در مرز معینی برای تحقق اهداف مشخص و مشتری فعالیت می کنند.

یکی از این اهداف مهم «استفاده بهینه از منابع محدود در اختیار شهر» است، به نحوی که علاوه بر نیازهای نسل حاضر، نیازهای آینده را نیز برآورده سازد. آن هم با در نظر گرفتن جنبه های اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و فرهنگی. با توجه به پارامترهای اشاره شده، موضوع حائز اهمیت در این میان حفظ پایداری و تاب آوری شهری است.

از این روزمانی که صحبت از شهر پایدار و تاب آور به میان می آید، یکی از نشانه های ایش را میزان توسعه یافتگی برمی شماریم و می گوئیم باید شاخص های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و زیست محیطی را در مقیاس شهری داشته باشد. این شهر پایدار همچنین باید پس از وقوع هر اختلال یا شوک به خود زیرساخت های خود برگشت به حالت نرمال اولیه ردا داشته باشد.

در این میان با اهمیت یافتن جایگاه ادبیات شهر هوشمند در مقیاس جهانی، شهرها سعی می کنند برای حل مسائل خود حتی از فناوری اطلاعات و ارتباطات بهره بگیرند تا بتوانند با افزایش سرعت و کیفیت ارائه سرویس ها و خدمات شهری، هزینه ها را کاهش داده و از منابع محدود در دسترس خود استفاده بهینه تری داشته باشند. یکی از روش های کارآمد محقق شدن این مهم، همکاری و تعامل متقابل بازیگران مختلف فعال در اکوسیستم نوآوری شهر و سیاست گذاری یکپارچه و جامع نگر دستگاه های مختلف اجرایی است.

در واقع اهرم و ابزار کلیدی حل بهینه مسائل فوق، تقویت اکوسیستم نوآوری و خلاقیت شامل شرکت های نوپا و استارت آپ های صاحب ایده و استفاده از ظرفیت آن ها و نیروهای خلاق و مبتکرشان است.

با این حال، شهرها اکوسیستم های بسیار پیچیده ای هستند که نوآوری در آن ها به عناصر زمینه ای بسیاری متکی است؛ عناصری که هماهنگی با ویژگی های نوآورانه شهری را سخت می کند. در چنین شرایطی پیشرفت و توسعه شهر خیلی کند است، به نحوی که بسیاری از مفاهیم شهر هوشمند نیز ناامید می کنند، لذا باید با در نظر گرفتن مقتضیات مختلف، راهکارهایی جامع، یکپارچه و همه جانبه برای مشکلات شهر اتخاذ کنیم.

مدرس دانشگاه و متخصص و مدرس بین المللی حوزه شهر هوشمند

نوید زهدی

اتخاذ کنیم.